

З біжучого життя.

На часі.

Не раз уже доводилось говорити нам про ненормальности, що через ті, чи інші обставини знайшли собі місце в народній школі на Україні. Хочемо тут звернути увагу нашого учительства ще на одну таку ненормальність: може воно по змозі подбає про те, щоб ту ненормальність усунути. Річ, бачте, така: в народніх школах на Україні діти користуються російськими підручниками, російськими книжками до читання і через те знайомляться з російськими письменниками. Вже з першого року вчиття в школі діти знають, що був письменник Пушкин, Лермонтов, Крилов і инш., а спитайте тих, що вже скінчили народню школу, чи знають вони, що є у нас свій рідний великий поет Т. Шевченко. Мало з поміж них знайдеться таких, що чули що небудь про Шевченка, а ще менше таких, що читали його твори. Та що там говорити про школярів. З власного досвіду добре знаємо, що не мало набереться й учителів таких, що тільки чули про Шевченка, але нічогосінько не читали з його творів. От-же й маємо висновок, що в школі на Україні, здебільшого, цураються свого, не цікавляться навіть творами рідного генія, а знайомляться тільки з чужими. Річ це, безперечно, ненормальна і сама собою висувається вона наперед особливо тепер, коли навіть поза межами України збираються святкувати 50 літні роковини нашого генія, великого страдника за долю рідного краю. Святкуватимуть ті роковини, здебільшого, по великих городах, будуть там згадувати, славити Шевченка, та чи згадиватимуть, чи славитимуть його ті, про кого він найбільше дбав, кого найбільш любив? Чи згадає його селянство, чи славитимуть його діти українські, про котрих він з такою любов'ю, сердечністю так часто промовляє у своїх творах? З великим сумом мусимо сказати, що цього не буде, коли не подбають ті, хто веде наших дітей до світла, хто сіє в

них зерно знаття і розчищає їм шлях у майбутнє життя. Не згадають вони в цей великий день про Шевченка, коли не згадають про нього народні вчителі. А вчителі, коли тільки вони справді народні вчителі, мусять згадати, пам'ятаючи завжди невмирущі слова великого поета:

Учителя, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,—
Свого не цурайтесь.

Учителі мусять дбати про те, щоб діти, знаючи з школи Пушкіна, Лермонтова та инш. російських письменників, знали не менш українських, а перш за все Т. Шевченка. Нехай вони не проминуть дня 50 літніх роковин з дня смерті українського генія і згадають його в цей день чи розмовою про Шевченка, чи читаннями його творів, чи яким иншим способом.

Зробити це, хоч в невеликій мірі, зможе всякий учитель, не лякаючись кари за те, бо вірші Шевченкові заведено в деякі хрестоматії і шкільні підручники, дозволені міністерством народньої освіти до вживання в школі. Торік вийшла з друку біографія Шевченка на російській мові і ту книжку також ухвалено міністерством освіти.

Таким чином учитель може з офіційно дозволеним для школи матерьялом у руках щось впорядити, аби ознайомити дітей з Шевченком та його творами. Звичайно, вчитель мусить оглядатися й на те, як поставиться до нього за це його найблизче начальство. Бо, наприклад, там, де цього року на ялинках заборонено було співати українських пісень, там не поглядять учителя по головці й за те, що він знайомить дітей з українським поетом, хоч це і не вийде за межі дозволеного. Але таких ворогів всього українського, дякувати Богові, ще не дуже багато розплодилось і подекуди можна натрапити на такі оазиси (інспекторські райони), де начальство рахується з вимогами справжньої педагогіки і з потребами народньої школи. В таких оазисах учителям варто було б просто вдатися до начальства з проханням про дозвіл впорядкувати в школі Шевченківське свято в день 50 роковин смерті славного українського поета. Так би було, звичайно, найкраще, бо на такому дозволеному святкуванні мали б змогу побувати й селяне, на такому святкуванні можна було б ширше освітити—хто був Шевченко і яке його значіння для України.

Не гаючи часу вчителі повинні тепер-же зважити ті чи

інші обставини і відповідно до них зробити спробу ознайомлення українських дітей з рідним письменством.

Через два-три роки в Києві буде збудовано пам'ятник великому Кобзареві України, і було б ще більш сумно, коли б наше учительство не подбало про те, щоб до того часу на Україні якомога більше знали про Шевченка, щоб знали, за що його шанують, за що будують йому пам'ятника в осередкові України.

Я. Гетьманчук.

З життя.

У попередній книжці нашого журналу довелось нам згадати про безправне становище учительства взагалі. На цей раз вважаємо слушним піднести голос в оборону жіноцтва, що на вчительських посадах. Відомо, що в сферах вищих на учителювання жіноцтва дивляться, як на з'явище дуже бажане (чому так—про це зараз нема мови). Отже сфери нижчі що до цього поділяються на три категорії: де-хто взагалі не визнає за жіноцвом ані гідности, ані права на яку-будь громадську діяльність і, коли має якусь владу, то, звичайно, чинить усякі перешкоди, аби не пустити жінки до такої діяльности. Друга частина належить до тих, що дивляться на жінку, як і на кожную людину взагалі; тому навіть не ставлять такого питання: чи має жінка право на громадську діяльність, вважаючи абетною істиною її цілковите на це право. Це найкращий елемент нашого громадянства, тільки, на жаль, надто вже незначний по кількості, а останніми часами й по впливу на громадські справи. Третя частина нашого впливового громадянства—це суцї оборонці жіночого... не рівноправія, ні,—цього не можна сказати, це-ж така зайва річ, цілком неспотрібна для „прекрасной половини“ людськості. Ні, наші лицарі всю владу лишають собі, аби не обтяжити прекрасних голівок та ручок такою вагою, аби вжити ту владу на „оборону“ наших „очаровательныхъ“. Вони до того великодушні, що потурають навіть „капризамъ“ тієї, мовляв, прекрасної половини. „Барышни хотятъ позабавитъся съ деревенскими дѣтишками? Отчего-же? Пусть,—вѣдь это такъ интересно“... А тихенько додають:—і зручно. Де-хто з цих впливових лицарів таку „зручність“ обернули навіть у принцип. „У меня, знаете, принципъ—отдавать предпочтеніе учительницамъ: ужъ очень грубы эти семинаристы, а въ дѣлѣ воспитанія, сами знаете, гуманность прежде всего“. І провадять свій „принцип“ в життя з настерністю, вартою кращого вжитку.